

Det giver **selvtillid** at spille og synge sammen

Jens Johansen f. 1952 har været omgivet af musik hele livet. Lige fra den spæde barndom i Risskov gennem skoletiden og nu som lektor på Musikvidenskab på Aarhus Universitet gennem 33 år. Jens Johansen dannede Vocal Line i 1991 og har siden været korets faste dirigent og omdrejningspunkt. Vocal Line startede ud fra et ønske om at skabe et vokalsemble, der kunne lægge sig i spidsen for udviklingen af rytmisk korsang i Danmark.

I dag er Vocal Line og Jens Johansen kendt i korskredse mange steder i verden. Jens Johansen er en meget efterspurgt underviser og korinstruktør, og han har holdt kurser og seminarer for korsangere og dirigenter i mange lande, herunder alle de nordiske lande samt Tyskland, Holland, Spanien, Italien, Ungarn, Taiwan, Japan, USA, Australien og Brasilien.

Jens Johansen har sammen med Vocal Line optrådt i mange sammenhænge bl.a. sammen med Bobby McFerrin, TV-2, Tina Dickow og ikke mindst The Rolling Stones på Roskilde Festivalen i 2014.

Jens Johansen har gennem både skole- og gymnasietiden været så heldig, at hans musiklærere har set hans talenter og påvirket ham til at vælge musikken som levevej.

Jens Johansen til undervisning hos fløjte- og musiklærer Hans Ejlskov. Ca. 1966, Risskov Skole.

Risskov Skoles blokfløjteorkester.
Riggi Michelsen tv, Jens Johansen tv. for mikrofonstativ.
Radiooptagelse. Orkesterdyst fra kyst til kyst, 1964

Hvordan har din musikalske opvækst været?

Musikken har været der helt fra starten og har fyldt rigtig meget. I første omgang i kraft af min far, som gav mig min første musikundervisning, blandt andet i blokfløjte og klaver. Han var korleder på skolen, og helt fra min tidlige barndom var jeg ofte med til korets koncerter. Jeg syntes, det lød fantastisk, og var pavenstolt af ham. Han deltog sammen med koret i sangerdyst fra kyst til kyst og vandt præmier i Radiohusets koncertsal. Jeg var med til dette og syntes, det var helt vidunderligt. I folkeskolen var jeg så heldig at have nogle fantastiske musiklærere, blandt andre Riggi Michelsen, som er mor til Julie, Anne Dorte og Mads Michelsen. Hun var leder af det første blokfløjteorkester, jeg var med i. Senere fik jeg den unge lærer Hans Ejlskov, som jeg så meget op til, og som lærte mig rigtig meget. Han gav mig mulighed for at lære at spille guitar og var desuden leder af blokfløjteensemblet. Det blev sidenhen et virkelig godt amatør renæssance-ensemble, som vandt orkesterdysten kyst til kyst i Radiohuset fem år i træk. Så der har været masser af musik hele vejen igennem min barndom. Der var meget mere musik i skolen dengang end i dag.

I barndommen var du omgivet af en del voksne med interesse for musik. Hvilken indflydelse har det haft for din videre musikalske udvikling?

Det handler om at have nogle forbilleder at se op til. Nogen, som tager hånd om én og giver én mu-

ligheder for at udfolde sig. Det er det allervigtigste. Samtidig med at de har haft en pædagogisk tilgang til musikken og taget hånd om mig og sørget for min udvikling, har de også vist en professionel tilgang til musikken, som jeg har prøvet at leve op til og følge sidenhen.

Fremsynet skoleinspektør

Hvordan oplevede du det at deltage i konkurrencer med både kor og blokfløjteensembler?

Selve konkurrencemomentet var vildt fedt og spændende at følge med i, navnlig når vi selv kom til tops. Det gav os mere motivation til at øve. På skolen var der skemalagte musiktimer, og derudover havde vi mulighed for at spille musik frivilligt. De frivillige musiktimer var meget vigtige; det var der, tingene skete og udviklede sig. Vi øvede meget mere, end skolelæreren fik timer for, og på skolen havde vi en fremsynet skoleinspektør, Grue Sørensen, som ville noget med musikken. Det var altafgørende for vores musikalske udvikling, at nogen troede på os og investerede tid og energi i os.

Hvordan oplevede du som teenager at skulle spille blokfløjte?

Det havde jeg det rigtig godt med. Jeg ved godt, hvilket syn mange har på blokfløjten; men jeg var enormt stolt over at spille på den. Faktisk havde jeg ikke noget problem med at stille mig op i klassen og spille for de andre, og de syntes, det var vældig fint,

 Vi øvede meget mere, end skolelæreren fik timer for, og på skolen havde vi en fremsynet skoleinspektør, Grue Sørensen, som ville noget med musikken. Det var altafgørende for vores musikalske udvikling, at nogen troede på os og investerede tid og energi i os.

Jeg har forsøgt at tage højskoleånden med tilbage til universitetet i forhold til hvilke mål vi har med det, vi laver.

at jeg kunne det. Så den fik ikke så meget miskredit, som den har fået sidenhen. Vi viste jo også, at vi faktisk kom frem i verden med blokfløjten; så det betød ikke så meget, hvad de andre tænkte. Generelt gav det mig meget selvtillid og status at spille og synge, og det var noget, jeg tog med videre i andre sammenhænge.

Fra drømme om civilingeniør til musikstudier

Hvordan og hvornår fandt du ud af, at musikken skulle være din levevej?

Det gjorde jeg i gymnasiet. Jeg var matematiker og troede, at jeg skulle være civilingeniør; men min musiklærer havde set, hvad jeg kunne med musikken, og fortalte mig om musikvidenskab på universitetet. Jeg kendte ikke til uddannelsen, og i mine øjne var musik ikke et levebrød, men mere noget man gjorde for sjov. Jeg endte med en ikke særlig god studentereksamen, fordi jeg var så optaget af musikken, og bestemte mig derfor for at prøve at uddanne mig indenfor faget. Jeg gik direkte fra 3.g og ind på musikvidenskab, hvor jeg stadig sidder og snart har været i 50 år. Jeg blev uddannet som cand.phil., og i stedet for at tage et sidefag og blive gymnasielærer, som jeg først havde planer om, fandt jeg ud af, at jeg ville koncentrere mig 100 procent om musikken. Derfor tog jeg en uddannelse på konservatoriet i musikteori.

Hvordan udformede din karriere sig derfra?

Der er igen nogen, der opdager, at jeg kan noget, og som hjælper mig på vej i en ny retning. Denne

gang var det Erling Kullberg fra Musikvidenskab, der anbefalede, at jeg fik nogle timer på Marselisborg gymnasium. Jeg startede med at have en instrumentalgruppe, og det udviklede sig til, at jeg fik kor derude, som jeg havde i næsten 10 år. Der prøvede jeg at kombinere alt det, jeg er vokset op med af musik fra den ene og anden gren. Både min fars klassiske side, The Beatles og alt det, jeg spillede i min ungdom. Så det blev kor med en fed vokal på. Det var en af mine veje til at blive korleder.

Fra højskolen i Toftlund

til Musikvidenskabeligt Institut

Hvornår blev du ansat på Musikvidenskabeligt Institut?

Det gjorde jeg i min studietid i '75 som undervisningsassistent. Det var omkring det tidspunkt, den rytmiske musik fik mere fokus i undervisningen. Fra '84-'86 arbejdede jeg som højskolelærer og var med til at starte en højskole for musik og teater i Toftlund. I '86 blev jeg fastansat på instituttet i den stilling, jeg har nu. På det tidspunkt havde jeg egentlig droppet tanken om universitetet, fordi jeg syntes, det var fedt og givende at være højskolelærer.

Har du taget noget med dig fra tiden på højskolen tilbage til universitetet?

Jeg har forsøgt at tage højskoleånden med tilbage til universitetet i forhold til, hvilke mål vi har med det, vi laver. På højskolerne er eleverne i udgangspunktet mere samlede end på universitetet; men Musikvidenskabeligt Institut er lidt mere speciel,

Det er alt sammen forsøg på at skabe en levende musik-kultur og styrke det sociale fællesskab på uddannelsen, og det bærer stærkt præg af højskoleånden.

Kor72. Jens Johansen står skråt bagved Michael Falch.

hvad det angår. Navnlig her hvor årgangene er overskuelige, og de studerende faktisk er i stand til at lave noget sammen helt fra starten af. Derfor er det nemmere at bringe højskoleånden ind på uddannelsen. Et eksempel på det er, at når en ny årgang mødes, skal årgangen over dem lave et stort medley-arrangeret af de ældre studerende over et tema, hvor alle de nye spiller sammen. I løbet af den første uge skal de sætte noget stort op sammen med både kor og blæsere og hele pivtøjet. Her oplever de, hvad det kan, når de er sammen. Et andet eksempel er, at vi hvert år har et lokalt MGP, hvor første årgang skriver numre og spiller for hinanden. Desuden tog jeg i forbindelse med instituttets 40-års jubilæum i '87 initiativ til en årlig Cecilia-uge, hvor vi fejrer musikkens skytsengel. Der opfører vi f.eks. et stort klassisk værk. Det er alt sammen forsøg på at skabe en levende musikkultur og styrke det sociale fællesskab på uddannelsen, og det bærer stærkt præg af højskoleånden. Jeg tror, at vi på uddannelsen har et af de bedste studiemiljøer, fordi de studerende er sammen på tværs af hold. Det sociale aspekt kan også bruges i andre fagligheder end det rent musikalske. Det, at de spiller sammen, betyder også, at de har det godt sammen i studiegrupper med hinanden, fordi de kender hinanden på forskellig vis og har forskellige styrker, så de kan hjælpe hinanden.

Vocal Line

Du er meget kendt for dit arbejde med Vocal Line, som du har haft i snart 30 år. Er det lige så stor en

tilfældighed, at du går i gang med dette, som de andre ting du har lavet?

Nej, det vil jeg ikke sige. Det tager en direkte linje tilbage til tiden på Marselisborg gymnasium og det, jeg opnåede der. Før min tid som højskolelærer startede jeg et kor i Sønderjylland - "Aabenrock". Det var et godt kor, som voksede og blev stort. Men jeg syntes, der blev for langt til Aabenraa, og havde lyst til at arbejde med kor på et lidt højere niveau. Derfor startede jeg et kor for at prøve at flytte grænserne for, hvad man kan med et rytmisk kor. Så det var en meget bevidst handling fra min side. Jeg fik samlet omkring 30 mennesker, som var med på projektet; men det tog nogle år, før vi kom rigtig i gang. Mit mål var at flytte fokus fra, at det var noget, man udelukkende gjorde for sin egen skyld, til også at være noget, man gjorde for andres skyld. Det vigtige for mig var at gøre musikken lytteværdig, så folk fik en oplevelse ud af at lytte til det, vi lavede. Jeg synes, vi er kommet et godt stykke ad vejen, hvad det angår.

Som kor har I haft mange store oplevelser, både med jer selv, og også som baggrundskor for blandt andre Bobby McFerrin, Tina Dickow, TV-2, Mads Langer og The Rolling Stones. Hvad giver det at være med i sådan nogle sammenhænge?

Det giver os en fed oplevelse af at være med på det professionelle niveau. At optræde med andre er et sideprodukt af det, vi gerne vil; for vores primære fokus er at optræde som kor selv på egne præmisser. Når det er sagt, er det selvfølgelig en

VOCAL LINE PRECIOUS THINGS

Det vigtige for mig var at gøre musikken lytteværdig, så folk fik en oplevelse ud af at lytte til det, vi lavede. Jeg synes, vi er kommet et godt stykke ad vejen, hvad det angår.

Jim Daus, Bobby McFerrin og Jens Johansen.

Jeg er modstander af, at vi i så høj grad skal måle hinanden, og jeg synes nødig, musik skal være et fag, hvor eleverne skal måles.

Man bliver glattere af at spille og kommer mere i balance med sig selv og sin omverden, og man får mere selvtillid, som igen kan overføres til andre faglige sammenhænge.

kæmpestor oplevelse at optræde med et band som Rolling Stones foran 80.000 mennesker; men rent musikalsk er det ikke det, vi vil. Det er vores egen musik, vi gerne vil have ud. Men det er sjovt at kunne kombinere de to ting, og vi vil ikke have været alle de fantastiske oplevelser foruden.

Den samme proces i folkeskolen og i et professionelt kor

Ser du nogle parallelle læringsprocesser mellem at arbejde professionelt med et kor, som du gør, og når en skolelærer arbejder med et ensemble på en skole?

Jeg tror på, at processen er vigtig i sig selv, men også at man faktisk får skabt et produkt, som man er stolt af og gerne vil vise andre. Oplevelsen af at fremføre et produkt for nogen, som tager godt imod det og anerkender det, man kommer med, er meget givende. Det gælder uanset, om du er elev i folkeskolen eller sanger i et professionelt kor.

Meget af lovgivningen omkring folkeskolen bliver lavet med fokus på det, der kan måles og vejes. Hvordan mener du, at musikfaget står i forhold til dette?

Jeg er modstander af, at vi i så høj grad skal måle hinanden, og jeg synes nødig, musik skal være et fag, hvor eleverne skal måles. Man skulle meget gerne få

øje på de styrker, man får frem ved at spille sammen og være fælles om musikken. Man bliver glattere af at spille og kommer mere i balance med sig selv og sin omverden, og man får mere selvtillid, som igen kan overføres til andre faglige sammenhænge. Jeg underviser i korledelse og oplever, at de studerende lærer enormt meget af at stille sig op foran deres studiekammerater og turde tage ledelsen og stå ved sig selv. Det at sætte en proces i gang og styre den hele vejen giver nogle rigtig stærke produkter, også selvom de ikke umiddelbart er målbare.

Start tidligt

For tiden ses vigende ansøgertal til musiklinjer på både efterskoler, højskoler og læreruddannelsen. Der er generelt stort fokus på mere målbare fag, og de er blevet mere populære, når eleverne skal vælge linjer og fag. Hvad kan vi gøre for at ændre den kurs?

Noget af det vigtigste, vi kan gøre, er at være mere opmærksomme på det på et tidligere tidspunkt. Man kan gøre mere ud af at få børnene helt ned i de små klasser til at spille og synge og gøre andre musiske ting sammen. Jeg tror heldigvis, at der er nogen, der er ved at få øje på det i de lidt højere luftlag. Det ser man blandt andet ved en stigende interesse for at arrangere fællessang. Det hjælper lidt; det skal bare starte endnu tidligere.

En farlig kurs

Der er sket en decimering af den instrumentale undervisning både i læreruddannelsen og på universiteterne. Hvorfor tror du, man udhuler musiklæreruddannelserne på den måde og fjerner den klingende musik til fordel for teori?

Jeg synes, det er fuldstændig ufatteligt, at man gør det, og jeg er skamfuld over selv at være med til at drosle det ned. Det sker ofte med udgangspunkt i en besparelse. Et argument for at gennemføre en besparelse er, at musikundervisningen er dyr, da den ofte foregår én-til-én eller på små hold. Omvendt er det jo ikke al musikundervisning, der koster så meget. Et eksempel på dette er kor, hvor én underviser har hele årgangen på samme tid. Det koster jo ingenting. Her handler det nok i højere grad om en prioritering af mere musikteoretiske aspekter ved faget og ikke så meget de rent instrumentelle. Der er en forestilling om, at 'det med at spille og synge gør de jo nok alligevel'. Det er en farlig kurs

for musikuddannelserne, hvis det ikke er os, der skal sørge for, at de er med til at lave og spille musik. Hvis det bliver overladt til det private initiativ at spille musik, er det i mine øjne en falliterklæring for uddannelserne.

Har du nogle gode råd til de kommende musikundervisere i folkeskolen?

- Gør alt, hvad I kan, for at blive dygtige, og kræv, at der er ordentlige uddannelser på seminarierne med timer nok til det hele. Vi skal have nogen højere oppe i systemet til at forstå, at det er en fuldstændig vanvittig kurs at fjerne musik. De må forstå, hvad musikken kan. Det er skræmmende, hvad der sker med musikundervisningen både i folkeskolen og i gymnasiet. Heldigvis er der stadig nogen, der er i stand til at stille sig op og sørge for, at der sker noget; men det kræver engagerede lærere, skoleledere og rektorer med forståelse for musikken. Er der ikke det, er det op ad bakke. ↻

🎵 Hvis det bliver overladt til det private initiativ at spille musik er det i mine øjne en falliterklæring for uddannelserne.